

lòlegs perquè *nec* apareix en l'occità antic a més com a un adjectiu amb el significat de «dépourvu, bègue, muet» (PDPF) i té representants avui en tot el territori occità i en l'italià del nord: *nec* «penaud, stupéfait, honteux, confus» (prov.), «niais» (aveyr.), *nec*, -a id. (lím.), *nec*, -que «déconcerté, interdit» (bearn.) etc., i en el territori italià *necho* «malvaggio» (gen. ant., lomb. ant.), *nech* 'trist' (piem.) etc., veg. FEW VII, 922b. Meyer-Lübke va derivar *nec* de l'expressió *tenir nec* de l'occità i català *negar*, considerant-lo evidentment un postverbal (REW, 5876), i l'adjectiu *nec* de l'occità *nēquūs* 'inútil'. Wartburg deriva tots dos d'aquesta darrera base (veg. n. 4). Tant Meyer-Lübke com Wartburg inclouen un adjectiu català *nec* «dumm, schüchtern», que no es documenta.¹¹ A primera vista, semblaria que Meyer-Lübke estigués justificat en derivar l'adj. *nec* de *nequus*, tots dos de sentit gairebé iguals, però hi romanen dubtes, car malgrat la seva aparició en les glosses no hi ha cap indicatiu ferm que *nequus* hagi perviscut a l'època de les vernacles romàniques. Altrament, la derivació del dit adjectiu del *nec* romànic no era difícil, atès que hom solia associar aquesta forma amb *negat* (cf. l'alternança de *tenir nec* amb *tenir negat* en català antic), i és ben sabut el significat que ha pres aquest participi en català com a 'inepte'. Encara més, cal tenir en compte l'atracció associativa operada sobre *nec* per part dels adjectius com *pec* 'bestial, grosser', i *bavec* 'curt d'enteniment'. Notem, per exemple, l'ús de tots tres en una composició occitana antiga: «Mas fort faillon ---, / Qar ill prendon vostre jangloill / Per chan de Proenza, / Per q'eu lor do / Per cosseill bo / C'a joglar *nec* / Bavelc] e *pec* / E cec / No donon tan de grec» (PSW). La mateixa base també pot explicar la conjunció portuguesa antiga que apareix en el S. xvi en dues formes com *nego* i *nega* 'excepte, sino'.¹² La dualitat de les formes suggereix l'existència d'un adj. *nego*, -a, fet de *nego* 'amagat' (recordem *aver de nego* 'article amagat'), i de 'amagat' a 'descomptat' i 'salvat', 'excepte' (conj.) el pas no era difícil. Recordem el cas del cast. *salvo* (adj.) passat a conjunció.

DERIV.: *Nec* (escrit també *neg*), ant., comú en l'expressió verbal *tenir nec* 'tenir ocult, amagar' (vegeu amunt). *Negable* [Llull; Lacav. 1696]. *Negació* [Llull; CostTort.; Lacav.], pres del ll. *negatio*, -onis id. *Negador*, -ra [Llull; Lacav.]. *Negament*, ant. *Negat*, -da 'curt d'enteniment, inepte' [Lab. 1888]; en la locució *tenir negat* com a sinònim de *tenir nec* (veg. supra). *Negatiu*, -va [Belv. 1805]; *mot negatiu* (Lacav.); respondre per *negativa* en CostTort.; saber la *negativa* (d'una demanda) en Eiximenis; «Lo reo persevera en la *negativa*» (Lacav.); cf. donar lo *negatiu* en A. Canals, pres del ll. *negativus*, -va id. *Negativament* [Lacav.]. *Negativitat*.

Abnegar; ant. 'renunciar, abjurar' [Ar. de Vilanova: «*abnegar* o aorrir tots desigs d'aquest segle» (DAG; inclou a més exs. de 1444 i 1497)], pres del ll. *abnegare* id. *Abnegació* [DTo.]. *Abnegat* [Lab. 1839]. *Denegar* ['negar', Ss. xiv-xv en AlcM; «són canonitzats per la Església; axi no devem *denegar* que no hagues-

sen gran auctoritat» (StVicentF, *Quar.*, 14.58); 'refusar', exemples de 1319, de Pere Cerim., *Tirant* etc.; un exemple del refl. com a 'negar-se (a fer)' en un text del S. xv; variant *desnegar* en doc. del S. XIII, i 1480, i modernament en Cerdà, *ContCerd.*, p. 28], pres del llatí *denegare* id. *Denegable*. *Denegació* [Pere Cerim.]. *Denegador*. *Denegatori*. *Innegable* [Lacav.]; *innegablement*.

Renegar (tr. o intr.) 'deixar de conèixer com a seu' [Llull: «los crestians que estan enfre los sarrayns --- e per açò moltes vegades descreen la santa fe cathòlica, e *reneguen*, e prenen la creença en la qual són contra la volentat de Déu» (*Blanq.* II, 196.5); *VidesR*: «si tu-m prometz que tu *renechs* la tua etregia ---» (101v2, n. 129); «sperá que lo gall cantás quant lo *reneguá* sent Pere» (StVicentF, *Quar.*, 29.69); amb la preposició *de*: «Donchs obs és que aquest ton senyor *renech de Déu*» (*Eximplis e Mir.* II, 105)], 'abominar, blasfemar' [Jaume I, cap. 62; «Mas, vosaltres feu de açò lo contrari --- Que axí com deurfieu loar Déu, vosaltres lo *renegau* e-l blasfemau» (StVicentFerrer, *Sermons* I, 117.25); «per ocasió de daus se cometen blasfèmies contra nostre Senyor Deu --- los hòmens *reneguen*, despiten e juren dient enormes ofenses contra la divina magestat» (*Aureum Opus*, DAG.); amb la preposició *de*: «Ab cert greix fus / --- / se fan unguent / e bruxes se tornen: / en la nit bornen, / moltes s'apleguen, / de Déu *reneguen*, / un boch adoren» (*Spill*, 9734)];¹³ *renegar-se* és usual a Mallorca com a 'negar-se algú a fer alguna cosa', i es diu sobretot d'un animal que es nega a caminar o és indòcil; MnAlcover defineix *euweya* ('ovella') *repropra* com a «la que --- com la se-n menen no vol seguir, se *renega*» (BDLC, 1912, 158); fou usat també pel mall. Llorenç Villalonga: «—La mula jove s'ha *renegat* i no vol ni palla ni alfals» (*Bearn*, 245); sentit no del tot desconegut a València: EValor en una comunicació del 20-ix-73 parla d'una fura que un avantpassat seu en una caçada de conills havia fet entrar en un cau, però després «la fura havia *renegat*» («no va voler sortir»). *Renec* 'paraula injuriosa', 'blasfèmia' [Belvitges].¹⁴ *Renegador*, -ora 'blasfemador' [Sant Vicent Ferrer, *Sermons* II, 50.15; «Lo segon peccat és que sostengau deshonora notòria del nom de Déu, ans lexar-se córrer contra los blasfemadors, juradors e *renegadors* de Déu» (id. III, 13.35)]. *Renegaire*. *Renegament* [S. XIII: «Teoffilo --- feuse vassall del diable, e *renega* de Deu e de la sua Mare gloriosa, e de la fe cristiana; e tots aquests vassaltes e *renegaments* scriu lo dit Teoffilo en un paper» (*Eximplis e Mir.* II, 38)]. *Renegat*, -da, 'que ha renunciat la seva religió', 'converts' [Usatges, p. 92; CostTort., ed. Oliver, p. 292]; va anotar JCorromines «un home molt *renegat*» ('renegaire') a Taüll (Vall de Boí, 1962); a Mallorca es diu dels animals recalcitrants que no obeeixen: «¡hala bons esclafits! pe'ses costelles, cap i coll d'aquelles bísties, que, en no ésser a forsa de ventim, no donaven una passa, y sempre n'havia una partida de *renegades*» (Mn. Alcover, *Rond.*, citat per Spitzer, *Lexik.*, p. 114); notem també del mateix autor: «I passa un dia, en passen dos --- i